

2 - Instruccions i tipus de dades

Estructura de Computadores - FIB

UNIVERSITAT POLITÈCNICA
DE CATALUNYA
BARCELONATECH

David Álvarez

Introducció

- Per comandar (donar ordres) a una CPU, necessitem parlar el “seu llenguatge”.
- Aquest llenguatge es diu Joc d’Instruccions o ISA (Instruction Set Architecture). Descriu:
  - Les instruccions que una CPU pot entendre i executar
  - Els tipus de dades
  - Els registres
  - La organització de memòria
- Històricament han anat evolucionant des dels anys 50, on eren molt senzilles, fins ara.
- A EC utilitzarem la **MIPS ISA**, que és un RISC

RISC i CISC

Un RISC correspon a un **Reduced Instruction Set Computer**. Totes les arquitectures RISC tenen unes característiques en comú:

- Load-store MIPS, ARM, RISC-V
- Mida fixa d'instruccions
- Poques instruccions diferents

Això ve en contraposició a CISC (Complex ISC), que solen ser diferents:

- Operands en memòria Intel x86, AMD64
- Mida variable d'instruccions
- Més instruccions i més complexes

MIPS ISA

- MIPS és una ISA que va aparèixer al 1985 (com el Intel 80386).
- L'arquitectura és RISC de **32 bits**
- 32 registres
- Memòria unificada instruccions i dades (von Neumann)
- Actualment s'usa a embedded systems, encara que poc a poc perd terreny a RISC-V.

Instruccions bàsiques

Quan tenim un programa que vol sumar les “variables” b i c i guardar el resultat en a.

```
addu a, b, c
```

Les operacions bàsiques de MIPS sempre tenen 3 operands: un de sortida i dos d’entrada. Per tant, si el que volem és sumar $a = b + c + d + e$

```
addu a, b, c # a = b + c  
addu a, a, d # a = b + c + d  
addu a, a, e # a = b + c + d + e
```

El requisit de tenir sempre 3 operands és part del disseny de MIPS, i un dels principis: *Simplicity Favors Regularity*.

Exemple

// Codi C	# Ensamblador
a = b + c;	addu a, b, c
d = a - e;	subu d, a, e
f = (g + h) - (i + j);	addu t0, g, h addu t1, i, j subu f, t0, t1

Registres

- Fins ara hem parlat de “variables”, però en realitat a MIPS els operands de les operacions anteriors són registres.
- Els registres són ubicacions físiques al hardware, on cada un pot guardar 32 bits de dades.
- A MIPS tenim 32 registres (part del disseny, *Smaller is Faster*).
- Ens podem referir a cada registre amb el número o el nom, encara que usarem sempre els noms.

Registres

Número	Nom	Descripció
\$0	\$zero	Valor 0, read-only
\$1	\$at	Reservat
\$2-\$3	\$v0-\$v1	Retorns de subrutines
\$4-\$7	\$a0-\$a3	Arguments de subrutines
\$8-\$15	\$t0-\$t7	Valors temporals
\$16-\$23	\$s0-\$s7	Variables locals
\$24-\$25	\$t8-\$t9	Valors temporals
\$26-\$27	\$k0-\$k1	Reservats
\$28	\$gp	Global Pointer
\$29	\$sp	Stack Pointer
\$30	\$fp	Frame Pointer
\$31	\$ra	Return Address

Exemple

```
// Codi C (f=j-a $t0-$t4)          # Ensamblador  
  
f = (g + h) - (i + j);           addu $t0, $t1, $t2  
                                  addu $t1, $t3, $t4  
                                  subu $t0, $t0, $t1  
  
a = b;                          move  $t0, $t1 # o  
                                  addiu $t0, $t1, 0 # o  
                                  addu  $t0, $t1, $zero
```

Instruccions fins ara

```
addu rd, rs, rt  
    rd = rs + rt
```

```
subu rd, rs, rt  
    rd = rs - rt
```

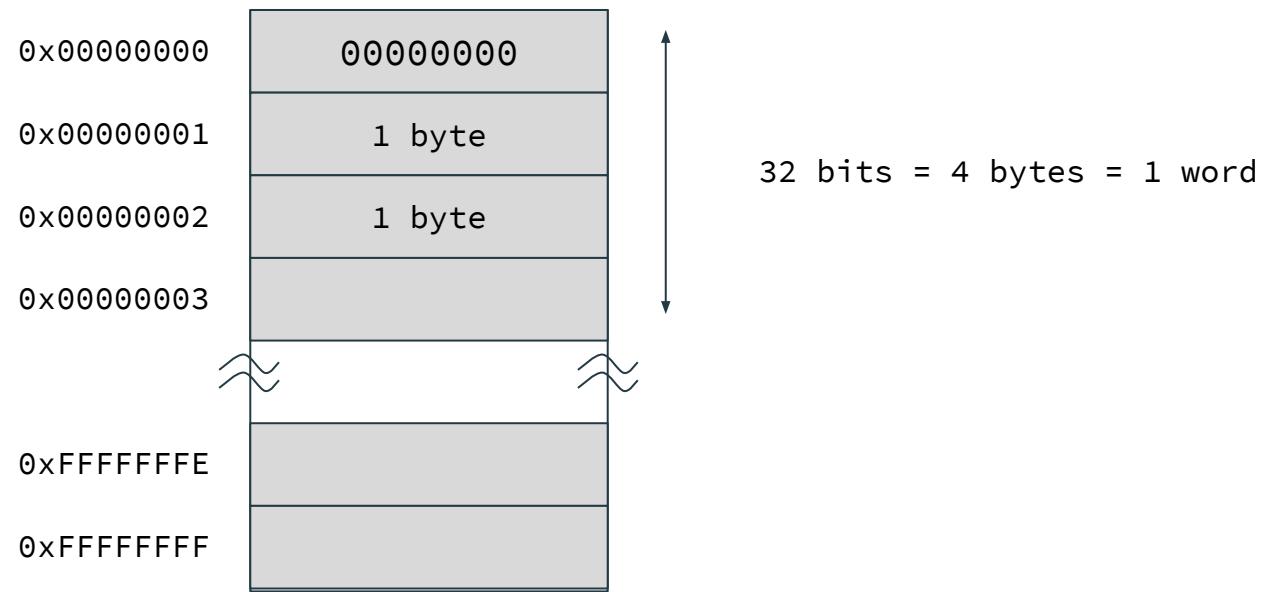
```
addiu rd, rs, imm16  
    rd = rs + imm16 (sign-extended)
```

```
movepseudo rd, rs  
    rd = rs
```

Memòria

- Què fem quan no en tenim prou amb els 32 registres?
- Ens farem un “model” de memòria, i aprendrem a accedir-hi desde MIPS.

Memòria

Little endian vs Big endian

Volem guardar el word 0x12345678 a l'adreça 0x00010000

Little-endian

0x00010000	0x78
0x00010001	0x56
0x00010002	0x34
0x00010003	0x12

Big-endian

0x00010000	0x12
0x00010001	0x34
0x00010002	0x56
0x00010003	0x78

Instruccions d'accés a memòria

Load Word

```
lw rd, offset(rs)  
rd = M[rs + offset]
```

Store Word

```
sw rt, offset(rs)  
M[rs + offset] = rt
```

Exemple

// Codi C	# Ensamblador
f = A[0];	lw \$t0, 0(\$t1)
f = A[8];	lw \$t0, 32(\$t1)
A[1] = A[0] + f;	lw \$t2, 0(\$t1) addu \$t2, \$t2, \$t0 sw \$t2, 4(\$t1)

Instruccions d'accés a memòria

lb rd, offset(rs)	rd = SignExtend(Mb[rs + offset])	Load byte
sb rt, offset(rs)	Mb[rs + offset] = rt<0..7>	Store byte
lbu rd, offset(rs)	rd = Mb[rs + offset]	Load byte unsigned

Exemple

0x00010000	0x11
0x00010001	0x22
0x00010002	0xCC
0x00010003	0xDD

\$t0 = 0x00010000

lb \$t1, 0(\$t0) # 0x00000011
lb \$t1, 2(\$t0) # 0xFFFFFFFCC

lbu \$t1, 0(\$t0) # 0x00000011
lbu \$t1, 2(\$t0) # 0x0000000CC

Instruccions d'accés a memòria

lh rd, offset(rs)
rd = SignExtend(Mh[rs + offset]) Load half-word

sh rt, offset(rs)
Mh[rs + offset] = rt<0..15> Store half-word

lhu rd, offset(rs)
rd = Mh[rs + offset] Load half-word unsigned

Visibilitat de variables

A C, trobem dos tipus de variables:

- Locals
  - Declarades a dins d'una funció
  - Només duren mentre que s'executa la funció (fins al return)
  - Es guarden o bé a registres o bé a una part de la memòria que s'anomena **stack**
- Globals
  - Declarades fora de qualsevol funció, o a dins d'una funció amb el keyword *static*.
  - Duren fins al final del programa
  - Es guarden a la memòria, en la secció *.data*

Variables globals (ensamblador)

```
unsigned char a;                                .data
short x = 13;
char b = -1, c = 10;
int y = 0x10AA00FF;
long long d = 0x7766554433221100;           a:    .byte 0
                                                x:    .half 13
                                                b:    .byte -1
                                                c:    .byte 10
                                                y:    .word 0x10AA00FF
                                                d:    .dword 0x7766554433221100
```

Tipus C	MIPS	Amplada
char	.byte	1 byte
short	.half	2 bytes
int / long	.word	4 bytes (1 word)
long long	.dword	8 bytes (2 words)

Alineació

- Les instruccions `lw` i `sw` només poden carregar adreces múltiples de 4
- Les instruccions `lh`, `lhu` i `sw` només poden carregar adreces múltiples de 2
- Les instruccions `lb`, `lbu` i `sb` no tenen restriccions

Alineació

```
.data  
x:    .word 0xDDCCAABB  
  
.text  
lw    $t1, 1($t0) # Excepció
```

Alineació automàtica

```
.data  
a: .byte 0  
x: .half 13  
b: .byte -1  
c: .byte 10  
y: .word 0x10AA00FF  
d: .dword 0x7766554433221100
```

a:	00	0
x:	0D 00	2
b:	FF	4
c:	0A	5
y:	FF 00 AA 10	8
d:	00 11 22 33 44 55 66 77	16

Eliminar alineació automàtica

```
.data  
.align 0 # Deshabilitar alineació automàtica  
x: .byte 0xFF  
y: .word 0xDDCCBBAA  
  
.text  
lw    $t1, 0($t0) # $t0 = @y
```

Alineació explícita

```
# .align n = alinear següent directiva a 2^n

    .data
    .align 0
a:   .byte 0
      .align 1 # Múltiple de 2^1 = 2
x:   .half 13
b:   .byte -1
c:   .byte 10
      .align 2 # Múltiple de 2^2 = 4
y:   .word 0x10AA00FF
      .align 3 # Múltiple de 2^3 = 8
d:   .dword 0x7766554433221100
```

Constants i immediats

- Constant 0: registre \$zero

```
addu $t1, $zero, $zero # $t1 = $zero
```

- Constant de 16 bits: addiu

```
addiu $t1, $zero, 4 # $t1 = 4
```

- Immediats de 32 bits: com els carreguem?

Constants i immediats

```
lui rd, imm16  
    rd <31..16> = imm16  
    rd <15..0> = 0x0000
```

```
# 0x003D0900 -> $t0
```

```
lui $t0, 0x003D  
ori $t0, 0x0900
```

Constants i immediats

```
lipseudo rd, imm32  
rd = imm32
```

I les adreces?

```
lapseudo rd, addr  
rd = addr
```

Exemple

```
// Codi C                                     # Ensamblador

int y = 0x10AA00FF; // Global                 .data
y = 0;                                         y:    .word 0x10AA00FF

                                                .text
                                                la    $t0, y
                                                sw    $zero, 0($t0)
```

Representació de dades

Representació de naturals

x = valor natural

$X = X_{n-1}..N_1N_0$ = representació binària

$$N^n \rightarrow N$$

$$f : X \rightarrow x$$

s.t.

$$x = \sum_{i=0}^{n-1} X_i \cdot 2^i$$

Rang representable: $0 \leq x \leq 2^n - 1$

Representació de naturals

- Interpretar un número binari com un natural implica seguir la fòrmula anterior.
- Representar un número x com un natural: f^{-1}
Algorisme de divisions successives
- Extensió del nombre de bits d'un natural: afegir zeros a l'esquerra
- Declarar en C variables naturals:

Bits	C	MIPS
8	unsigned char	.byte
16	unsigned short	.half
32	unsigned int	.word
64	unsigned long long	.dword

Representació enters

$x = \text{valor enter}$

$X = X_{n-1}..N_1N_0 = \text{representació binària}$

$$\mathbb{N}^n \rightarrow \mathbb{Z}$$

$$f : X \rightarrow x$$

s.t.

$$x = -X_{n-1} \cdot 2^{n-1} + \sum_{i=0}^{n-2} X_i \cdot 2^i$$

Rang representable: $-2^{n-1} \leq x \leq 2^{n-1} - 1$

Representació enters

- Interpretar un número binari com un enter implica seguir la fòrmula anterior.
- El bit X_{n-1} determina el signe (si és 1, $x < 0$).
- Declarar en C variables enteres:

Bits	C	MIPS
8	char	.byte
16	short	.half
32	int	.word
64	long long	.dword

Representació enters

Pot ser útil calcular el valor explícit de un enter, que és el nombre natural que té la mateixa representació binària.

x_e = valor explícit de x

$$x_e = x + X_{n-1} \cdot 2^n$$

$$x = x_e - X_{n-1} \cdot 2^n$$

$$x_e = \begin{cases} x & x \geq 0 \\ x + 2^n & \text{otherwise.} \end{cases}$$

Representació enters

- Calcular la representació de x en binari implica calcular el valor explícit i aplicar les divisions successives.
- Com canviem el signe d'un enter en binari?
- Com ampliem la quantitat de bits d'un enter?

Canvi de signe

Regla útil: invertir tots els bits i sumar-li 1

$X = X_{n-1} \dots X_0$ representa x

$\overline{X} = \overline{X_{n-1}} \dots \overline{X_0}$ representa $\overline{x}$

$X + \overline{X} = x + \overline{x}$

$X + \overline{X} = 111 \dots 1_2 \rightarrow x + \overline{x} = -1$

$\overline{x} + 1 = -x$

Extensió rang

Regla útil: afegir bits a l'esquerra iguals al bit de signe

$$x = -X_{n-1} \cdot 2^{n-1} + \sum_{i=0}^{n-2} X_i \cdot 2^i$$

$$x' = -X_n \cdot 2^n + X_{n-1} \cdot 2^{n-1} + \sum_{i=0}^{n-2} X_i \cdot 2^i$$

Si $X_n = X_{n-1} = s$ llavors $x = x'$

$$x' - x = -s \cdot 2^n + s \cdot 2^{n-1} + s \cdot 2^{n-1} = s \cdot (2^{n-1} + 2^{n-1} - 2^n) = 0$$

Altres representacions

- Complement a 1

La representació dels negatius és exactament la mateixa que els positius amb tots els bits invertits. Té dues representacions per 0 (0 i “-0”), i calen més passos per calcular.

- Signe i Magnitud

Separar en un bit de signe i el valor absolut. S’usa només a coma flotant pel significand.

- En excés

Representem el negatiu més petit a $000\dots0_2$ i el positiu més gran a $111\dots1_2$. Fa més fàcil la comparació, s’usa per l’exponent a coma flotant.

ASCII

- Forma de codificar **caràcters** (lletres, números, símbols)
- American Standard Code for Information Interchange, 1963
- Cada caràcter té 7 bits (el 8è a 0).
- Existeixen altres codificacions: UTF-8, Unicode, UTF-16, etc.

ASCII

ASCII TABLE

Decimal	Hexadecimal	Binary	Octal	Char	Decimal	Hexadecimal	Binary	Octal	Char	Decimal	Hexadecimal	Binary	Octal	Char
0	0	0	0	[NULL]	48	30	110000	60	0	96	60	1100000	140	'
1	1	1	1	[START OF HEADING]	49	31	1100001	61	1	97	61	1100001	141	a
2	2	10	2	[START OF TEXT]	50	32	1100010	62	2	98	62	1100010	142	b
3	3	11	3	[END OF TEXT]	51	33	1100011	63	3	99	63	1100011	143	c
4	4	100	4	[END OF TRANSMISSION]	52	34	110100	64	4	100	64	1100100	144	d
5	5	101	5	[ENQUIRY]	53	35	110101	65	5	101	65	1100101	145	e
6	6	110	6	[ACKNOWLEDGE]	54	36	110110	66	6	102	66	1100110	146	f
7	7	111	7	[BELL]	55	37	110111	67	7	103	67	1100111	147	g
8	8	1000	10	[BACKSPACE]	56	38	111000	70	8	104	68	1101000	150	h
9	9	1001	11	[HORIZONTAL TAB]	57	39	111001	71	9	105	69	1101001	151	i
10	A	1010	12	[LINE FEED]	58	3A	111010	72	:	106	6A	1101010	152	j
11	B	1011	13	[VERTICAL TAB]	59	3B	111011	73	;	107	6B	1101011	153	k
12	C	1100	14	[FORM FEED]	60	3C	111100	74	<	108	6C	1101100	154	l
13	D	1101	15	[CARRIAGE RETURN]	61	3D	111101	75	=	109	6D	1101101	155	m
14	E	1110	16	[SHIFT OUT]	62	3E	111110	76	>	110	6E	1101110	156	n
15	F	1111	17	[SHIFT IN]	63	3F	111111	77	?	111	6F	1101111	157	o
16	10	10000	20	[DATA LINK ESCAPE]	64	40	1000000	100	@	112	70	1110000	160	p
17	11	10001	21	[DEVICE CONTROL 1]	65	41	1000001	101	A	113	71	1110001	161	q
18	12	10010	22	[DEVICE CONTROL 2]	66	42	1000010	102	B	114	72	1110010	162	r
19	13	10011	23	[DEVICE CONTROL 3]	67	43	1000011	103	C	115	73	1110011	163	s
20	14	10100	24	[DEVICE CONTROL 4]	68	44	1000100	104	D	116	74	1110100	164	t
21	15	10101	25	[NEGATIVE ACKNOWLEDGE]	69	45	1000101	105	E	117	75	1110101	165	u
22	16	10110	26	[SYNCHRONOUS IDLE]	70	46	1000110	106	F	118	76	1110110	166	v
23	17	10111	27	[ENG OF TRANS. BLOCK]	71	47	1000111	107	G	119	77	1110111	167	w
24	18	11000	30	[CANCEL]	72	48	1001000	110	H	120	78	1111000	170	x
25	19	11001	31	[END OF MEDIUM]	73	49	1001001	111	I	121	79	1111001	171	y
26	1A	11010	32	[SUBSTITUTE]	74	4A	1001010	112	J	122	7A	1111010	172	z
27	1B	11011	33	[ESCAPE]	75	4B	1001011	113	K	123	7B	1111011	173	{
28	1C	11100	34	[FILE SEPARATOR]	76	4C	1001100	114	L	124	7C	1111100	174	
29	1D	11101	35	[GROUP SEPARATOR]	77	4D	1001101	115	M	125	7D	1111101	175	}
30	1E	11110	36	[RECORD SEPARATOR]	78	4E	1001110	116	N	126	7E	1111110	176	~
31	1F	11111	37	[UNIT SEPARATOR]	79	4F	1001111	117	O	127	7F	1111111	177	[DEL]
32	20	100000	40	[SPACE]	80	50	1010000	120	P					
33	21	100001	41	!	81	51	1010001	121	Q					
34	22	100010	42	"	82	52	1010010	122	R					
35	23	100011	43	#	83	53	1010011	123	S					
36	24	100100	44	\$	84	54	1010100	124	T					
37	25	100101	45	%	85	55	1010101	125	U					
38	26	100110	46	&	86	56	1010110	126	V					
39	27	100111	47	'	87	57	1010111	127	W					
40	28	101000	50	(	88	58	1011000	130	X					
41	29	101001	51	)	89	59	1011001	131	Y					
42	2A	101010	52	*	90	5A	1011010	132	Z					
43	2B	101011	53	+	91	5B	1011011	133	[					
44	2C	101100	54	,	92	5C	1011100	134	\					
45	2D	101101	55	-	93	5D	1011101	135	I					
46	2E	101110	56	.	94	5E	1011110	136	^					
47	2F	101111	57	/	95	5F	1011111	137	_					

ASCII

1. Ordre alfabètic

- $'A' + 1 = 'B'$
- $'a' + 1 = 'b'$
- $'0' + 1 = '1'$

2. Conversió majúscules / minúscules

- $'a' - 'A' = 32$
- $'e' = 'E' + 32$

3. Número a caràcter

- $'3' = '0' + 3$

// Codi C

```
char variable = 'R';
```

MIPS

```
variable: .byte 'R'
```

Format de les instruccions

- **Stored-program:** igual que representem les dades, guardem les instruccions a memòria, amb una codificació especial
- El format de la instrucció determina la seva representació
- Idealment volem tenir la menor quantitat de formats diferents
- *Good design demands good compromises*

Format de les instruccions

Name	Fields						Comments
Field size	6 bits	5 bits	5 bits	5 bits	5 bits	6 bits	All MIPS instructions are 32 bits long
R-format	op	rs	rt	rd	shamt	funct	Arithmetic instruction format
I-format	op	rs	rt	address/immediate			Transfer, branch, imm. format
J-format	op	target address					Jump instruction format

Instr	T	6 bits	5 bits	5 bits	5bits	5bits	6bits
addu rd, rs, rt	R	0x0	rs	rt	rd	0	0x21
sra rd, rt, shamt	R	0x0	rs	rt	rd	shamt	0x03
addiu rt, rs, imm	I	0x8	rs	rt	imm		
lui rt, imm	I	0xF	0	rt	imm		
lw rt, offset(rs)	I	0x23	rs	rt	offset		
j target	J	0x2	target				

Punters

Un punter és una variable que conté una adreça de memòria (32 bits en MIPS).

Si un punter p conté l'adreça d'una variable v , p apunta a v .

```
// Codi C                                # Ensamblador
int *p1;                               .data
char *p2;                               p1: .word 0
                                         p2: .word 0

p1 = p2 // Warning
```

Punters: Inicialització

Inicialització global

```
// Codi C (variables globals)          # Ensamblador  
  
char a = 'E';                      .data  
char *p = &a;                      a:   .char 'E'  
                                         p:   .word a
```

Punters: Inicialització

Inicialització en un programa

```
// Codi C (variables globals)          # Ensamblador  
  
int *p;                                la  $t0, v+32  
int v[100];                             la  $t1, p  
...  
p = &v[8];                            sw  $t0, 0($t1)
```

Punters: desreferència

Escriure o llegir la variable apuntada per un punter és fer una **desreferència**. A C es fa amb l'operador *

// Codi C	# Ensamblador
int i = 1;	la \$t1, p # \$t1 = &p
int *p = &i;	lw \$t1, 0(\$t1) # \$t1 = p
...	lw \$t0, 0(\$t1) # \$t0 = *p = i = 1
tmp = *p;	

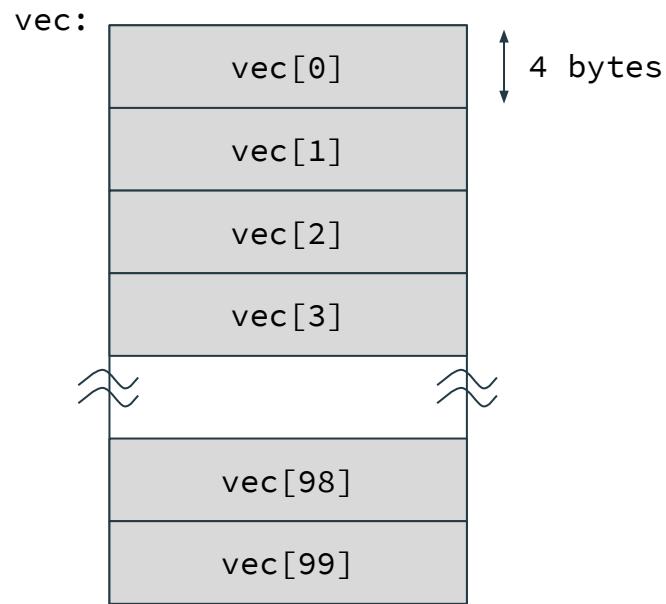
Vectors

Un vector és una col·lecció d'elements del mateix tipus:

- Cada element es pot identificar per un índex
- S'emmagatzema de forma contigua a memòria

Vectors: Declaració

```
// C  
int v1[100];  
int v2[5] = { 0, 1, 2, 3, 4 };  
  
# MIPS  
    .data  
v1: .space 400  
v2: .word 0, 1, 2, 3, 4
```


Vectors: Accés aleatori

```
v[i] = &v[0] + i * MIDA_ELEMENT
```

```
// Codi C (int v[])
v[i] = 10;                                # Ensamblador ($t0 = i)
                                              la    $t2, v
                                              sll   $t1, $t0, 2    # $t1 = i * 4
                                              addu $t1, $t1, $t2 # $t1 = @v[i]
                                              li    $t2, 10
                                              sw    $t2, 0($t1)
```

Vectors vs punters

A C un vector és un punter al primer element, per tant, podem combinar punters i vectors

```
int v[100];
int *p;
...
p = v;
p[8] = 10;
```

Aritmètica de punters

A C, sumar un enter n a un punter implica “moure” el punter n elements. Per tant, s’ha de multiplicar l’enter per la mida d’un element.

// Codi C	# Ensamblador
char *p1;	
int *p2;	
long long *p3;	
p1 = p1 + 3;	addiu \$t1, \$t1, 3
p2 = p2 + 3;	addiu \$t2, \$t2, 12
p3 = p3 + 3;	addiu \$t3, \$t3, 24

Strings

Un string és un vector de caràcters

- En general, són de mida variable, per tant necessitem saber on acaben. Tenim 2 opcions:
  - Guardar la longitud del vector a la primera posició (Java)
  - Acabar l'string en un caràcter reservat (C)
- El caràcter per acabar un string a C és 0x00, que s'escriu '\0'

```
cadena = "UNO";
```

cadena:

‘U’
‘N’
‘O’
0x00

Strings

En C, es declara una string com un vector de chars, amb inicialització opcional:

```
char cadena[20] = "Hola";
```

Equival a:

```
char cadena[20] = { 'H', 'o', 'l', 'a', '\0' };
```

I a MIPS:

```
.data  
cadena: .asciiz "Hola"  
.space 15
```

```
.data  
cadena: .ascii "Hola"  
.space 16
```

Strings: accés

```
// Codi C                                     # Ensamblador

i = 0;
while ((x[i] = y[i]) != '\0')
    i++;

move $t0, $zero
la   $t1, x
la   $t2, y
while:
    addu $t3, $t0, $t2    # $t3 = @y[i]
    lb   $t3, 0($t3)      # $t3 = y[i]
    addu $t4, $t0, $t1    # $t4 = @x[i]
    sb   $t3, 0($t4)      # x[i] = y[i]
    beq  $t3, $zero, out  # Condició
    addiu $t0, $t0, 1      # i++;
    b    while              # Bucle
out:
```

2 - Instruccions i tipus de dades